

so bile čbele v panjih že dosti razdražene (kar so spoznali iz groznega kreganja čbel v panjih), takrat jih vsi na enkrat razsujejo po Turkih, ki so pod zidom bili in proti kristijanom na kviško zijali. In glej, kar vse junaštvo kristijanov v taboru ni moglo storiti, glej, to so v hipu storile „muhe“ sv. Jerneja, kakor so Turki te čbele imenovali. Rekel sem, da so to v hipu čbele storile. Kajti jako, jako srdite in razdražene so jele tako pridno vbirati Turčine, da so zdajci jeli bežati kričé, da ima sv. Jernej hude „muhe“, katerih pikanja ne morejo strpeti!

In tako, dragi bralec, so te „muhe“ za vselej odpodile grdega vruga iz Bégunj, kajti od tistega časa ni bilo več Turkov v Begunje, in — menda jih tudi več ne bo!

Da vrli bojniki v taboru niso čbelam te zmage kar nič zavidali, tega te zagotavljam dragi čitatelj!

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Prokleti Sinan-Paša bil je Srb iz velikega sela Sokolovca blizu Prizrena, pa poturčil se je kmalu, ko je odrastel in bil je potem strah in groza vsem kristijanom, veselje in radost vsem Turkom. Turki ga ko svetnika še sedaj častijo, kristijani pa po Turčii še dandanes z njegovim imenom otroke strašijo. Bil je nepremagljiv junak in vojeval se je ko veliki vezir pod vladama štirih sultanov od leta 1520. do 1595. pod Selim-om I. in II., pod Amurat-om III. in Muhamedom III. Zmagal je v Afriki, Azii in v Evropi s svojimi slavenskimi (srbskimi) janičari, in želel je vse Srbe silom poturčiti, zato je srbske prekrasne samostane in cerkve podiral in palil in iz lepega njihovega marmora turške žamije (cerkve) zidal. V samem Prizrenu, prestolnem mestu cara Dušana, je 12 kristijanskih cerkev podrli in turške mošeje iz njihovega kamnja naredili. Padla je po njegovem ukazu tudi prekrasna cerkev sv. Arhangela v Prizrenu, kojo je car Dušan zidal in je zdaj turška mošeja! Al dvor cara Dušana v Prizrenu še stoji in v njem so sedaj turške šole. Sinan-Paša je bil rojen okoli leta 1530., umrl je leta 1596. ali 1597. (Glej Srečkovič „Sinan-Paša“ str. 71—85.)

Posebno mnogo cerkvá in samostanov je zidal kralj Milutin Nemanjić VII. Na Sveti gori je srbski samostan Hilandar čisto na novo sezidal in mu dodal cerkve in darove. Zidal je tudi v Jeruzalemu lep samostan sv. Dimitrije. V Carigradu je zidal lepo cerkev in bolnico za Srbe, kojo je oskrbel z vsemi potrebščinami, pa tudi s knjigami, in ne samo molitvenimi, temuč tudi drugimi. V Solun-u je zidal kraljevsk dvor in cerkev sv. Nikola in sv. Jurja. Po Srbii je pa toliko samostanov in cerkvá zidal, da se jim broja ne zná.

Najimenitniši samostan srbski je „Visoki Dečani“, kojega je blizu Prizrena Štefan Uroš Nemanjić VIII., oče silnega cara Dušana, sezidal, in ki se je hvala Bogu in Turkom! še do današnjega dne obdržal. To je najlepši in največi samostan srbski, še lepši in večji je od Studenice. Cerkev je iz samega krasnega marmora raznih barv in dolga je 120, široka pa 74 čevljev. Streha je vsa iz olova. Po marmornastih stenah so vsake baže živali in rastline tako umetno v marmor vrezane, da se jim človek čuditi mora. Vse polne so stene taci umotvorov. V cerkvi sta še zdaj dva velika marmornasta stola: eden je bil za kralja, drugi za patrijarha. Štefan Dečanski je zidal cerkve tudi v Jeruzalemu, v Aleksandrii v Egiptu, v Carigradu, na Sveti gori in posebno mnogo po svojem kra-

ljestvu; ali najslavniša in za srbsko povestnico predrage važnosti so „Visoki Dečani.“ Ne daleč od Prizrena in „Visoki Dečani“ je vas Hoča, ki ima 100 hiš in 13 cerkvá! To selo stoji vse v vinogradih. Ti vinogradi so bili srbskih velikašev iz Prizrena, prestolnega grada (mesta) cara Dušana. Vsak bogatejši plemenitaš je zidal v svojem vinogradu po jedno cerkev, ki neki še zdaj stojijo; al zapuščene so; samo v dveh se še opravlja služba Božja. Tukaj je tudi car Dušan silni svoj vinograd imel, kojega ima zdaj samostan „Visoki Dečani.“ Menihi tega samostana beró ta Dušanov vinograd v posebne kadí in spravljajo vino v posebne sode. Pri Božji službi vpotrebujejo to vino in kadar k njim gosti pridejo, pijó to vino v slavo Božjo in v spomin cara Dušana. (Glej Medakovič „Povestnica srbskega naroda“ str. 78.)

V Djakovem blizu Peči (Ipek) je bilo za vreme Dušana veliko srbsko vseučilišče, in okolne vasi in mesta bila so fundus ali kapital šol djakovaških. Še dandanes se neki nahajajo kotli in druga posoda, v kateri so se jedi za učence djakovske kuhale. Vidiijo se v turški žamii. (Glej Medakovič str. 73.) V Peči je bil sedež srbskega patrijarha, do leta 1690.; to leto je patrijarh Arsenije Črnojević z 37.000 srbskimi porodicami v Avstrijo bežal. Povedal sem že, da je bil najprej samostan Žica na reki Iber blizu Karanovca, kterege sta Nemanjeva sina kralj Štefan, prvoenčani, in njegov brat sv. Sava zidala, sedež srbskega patrijarha. (Dal. prih.)

Iz Petrograda 25. maja. (Konec). — 23. maja je bil v družbenem shajališču plemstva velik obed, kterege se je vdeležilo 600 povabljenih oseb. Pri tej priložnosti so se zopet slišale razne zdravice. Minister nauka grof Tolstoj je nazdravil sledeče: Vi, gospóda, niste pooblastenci, da bi Vas bili Vaši sodeležani sem poslali. Vi nimate formalnih pooblastil. Tudi mi nismo tukaj službene osebe; mi smo Rusi, severni in izhodni Slovani, kateri Vas zahodne in južne Slovane pozdravljamo. V naši družbi, v izrekih naše simpatije ni nič kombiniranega in nobenih političnih namer. Ali se ima za tega del naša simpatija zmanjšati? Nikakor ne; ona se le povekša. Naša simpatija ni osnovana na vnanjih razmerah, ampak na duševni zvezi, ktera živi v nas samih, v našem jeziku, v vzajemni slovanski ideji, v naših srcih, v naših slovanskih žilah. — Profesor Lamansky je napil na razvitek moči vzajemne rusko-slovanske zveze. Marković, ruski pesnik, je rekel: Nesreča Srbov na Kosovem polji še ni pozabljena. — Druga zdravica je spominjala na žalostne nasledke nesreče na Beli gori. Dr. Rieger je nazdravil slovanskim bori teljem evropske civilizacije, edinosti v duhu, kajti je telesna nemogoča.

24. maja je obedovala slovanska deputacija pri ministru nauka grofu Tolstoj. Tudi tu so se vrstile zdravice. Na večer je bil velikočasten koncert. 25. maja bili so med drugim pri porotni obravnavi. Predstavili so se tudi knezu Gorčakov-u, kateri jim je med drugim rekel: Moji nasledniki bojo tako čuli nad interesi slovanskimi, ko jaz. Gostoljubni sprejem, kterege vam je napravil ruski narod, nareja posredovanje ruske vlade nepotrebno.

Potem so šli k avstrijskemu poslancu, kateri jih je sam peljal pred cara ruskega. Peljali so se 25. maja v Carsko Selo, kjer je bila 26. avdiencija. Pričujoči so bili tudi carica in carjeva rodbina. Car je rekel Čehom: Posebno ceno prikladamo temu, da vidimo tukaj Vas. S Palackom je govoril car o tem, kako se je bil še ko carjevič sešel z njim v Rimu. Dr. Rieger se je zahvalil caru za tako slovesen in ljubeznjiv spre-

jem v ruski državi. Car je predstavil deputacii svoje otroke. Carica se je z gosti pomenkovala ruski in francozki. Šafařík iz Beligrada je pozdravil cara, kateri mu je odgovoril: Gledali smo na Srbe vedno ko na svoje sorodne brate. Bog Vam bode podaril boljšo bodočnost. Bog daj, da bi se Vaše želje izpolnile. Na to je šel car v sobano, kjer so bili drugi gosti slovanski. Ti so ga pozdravili s slava- in živio-klici. Na to je car odgovoril: Bodite mi srčno pozdravljeni, gospodje; veselim se videti svoje sorodne brate tukaj v slovanski bratovski deželi. Upam, da boste zadovoljni s svojim bivanjem tukaj, posebno pa v Moskvi. Da ste mi zdravi, dokler se zopet vidimo! Pozneje so pri caru obedovali.

Iz državnega zbora.

Govor dr. Tomana o adresi

v državnem zboru 3. junija 1867.

„Ne moremo niti ne smemo si tajiti, da je zdaj Avstrija na tacem obratu, kateri razsodi o njenej bodočnosti, celó o njenem obstanku.“

Tako je adresa izvrstno popisala stanje, v katerem je zdaj naša država.

V tem stanju, gospôda moja! mora vsak, kdor Avstrijo resnično ljubi, na ravnost in brez okoliščin povedati, kako je po njegovi najboljše preverjenosti, po njegovej sodbi treba Avstrijo utrditi, da bi mogla osrečiti vse svoje posamezne dele, svoje narode, ter da bi sama zopet mogočna in krepka vshajala iz te uredbe.

Mi, gospôda moja! ljubimo Avstrijo; mi menimo, da v Avstrii, v tej raznih narodov zvezi, moremo utrditi svojega naroda obstanek, njegov razvoj in pozdigo k omiki, ter da v tej državi najdemo dovolj zaslombe, ako nam hoče Avstrija biti pravična, in upamo, da nam tudi bode hotela biti pravična.

To je poglobitna misel, po kateri bode govorila vsa naša poštena razsodba o tem, kako se ima Avstrija zopet urediti, ako zna svoj talisman, ter si ga tudi hraniti. Kajti mi ne verujemo, da je avstrijska moč potrta, ker smo oddali eno pokrajino, namreč Benečijo, in ker je nas zadela 1866. leta žalostna osoda. Akopram nas je tepla bridka nesreča, vendar smo te misli, da v Avstrii mora na vrsto priti pravo znanje domačih okolišnosti, ter da od tega hipa, ko bode Avstrija sama sebe spoznala, doseže tudi svoj razvoj, kakor je postavljena, sredi Evrope državam država, narodom kraljestvo.

Avstrija se more samo tedaj srečno utrditi, ako se bode naravno utrjevala, ako bodo pripomočki k temu delu pravi. Toda pravi pripomočki izvirajo samo iz tega, da znamo svoje države pravo lastnost. Avstrijske države lastnost je mnozih kraljevin in dežel ter raznih narodov združba.

V tem znanju imamo glavno načelo, kako se ima Avstrija utrditi.

Pripomočki, s kterimi se ima dognati avstrijska naloga, niso drugje nego v tem, da prav poznamo državnopravne razmere in národne moči, ter da se to dvoje oboje umiri ter združi, kolikor si je zdaj še vskriž, pa da se ti razdruženi deli zopet zedinijo v krepkej sredini.

V poprejšnjem državnem zboru mi je bila že čisto prilika, da sem s tega sedeža enako govoril o utrditvi avstrijske države, in denes to zopet ponavljam iz istih vzrokov, z isto preverjenostjo, kakor v poprejšnjih letih, ker se nisem premenil, kajti naraven program se ne more premeniti, ampak vedno ostaja, kakoršen je bil; ali programi, kateri sezajo ven iz državne lastivosti, morajo izginiti, ako hočemo, da država sama ne pogine.

V teh okolišnostih, gospôda moja, torej ne more noben centralizem, ki hoče vse v en kalup zlit, v teh okolišnostih ne more noben brezoziren dvalizem, ne more noben dvocentralizem na vrsto priti. Kajti oboje je škodljivo državnej rešitvi, ker oboje bode samo uničevalo moči, ktere bi se morale koristno rabiti, da se država zopet po naravnem potu ustanovi.

Ako se torej vprašamo, so li dozdanji centralizmovi potje bili pravi potje, da bi se po njih država zopet spravila v red, ali če so potje „radovoljne združbe“ bili pravi, ali če je dvalizem, kterega se je poprijela zdanja vlada, tist pot, na katerem pridemo do državne utrditve, moramo najprvo malo pregledati, kakove so bile prve poskušnje.

Resnica je, da se je večina avstrijskih narodov vpirala februarskemu patentu, da se je ustavljala državnemu zboru, braněč svojih pravic; torej ni bilo druge pomoči, nego da se je moralo ustaviti njegovo zborovanje, ker ni bilo mogoče v vseh raznih avstrijskih deželah soglasno utrditi ustave, kar se more samo tedaj, ako pomagajo vse avstrijske moči. Potem se je ustavil februarski patent z obetanjem, da se bode v izhodnjem avstrijskem razdelku poskušalo za radovoljno združbo.

Naravnost se je obetalo, da se pred zakonite raznih kraljestev in dežel zastopnike položi izdelovanje te združbe, da bi se slišale ter poslušale vseh kraljestev in dežel besede.

Da bi se to storilo, zato je bil „nenavadni“ državni zbor sklican po patentu 2. januarja 1867. leta.

Povedati mi je, da nam je ta patent budil veselo upanje, da radovoljno se združivši, pridemo do pravega cilja.

Ali glej! delo se zakonitim, raznih kraljestev in dežel zastopnikom še ni podalo na presojevanje; deželni zbori še niso imeli prilike, da bi povedali vsak svojo misel: kar pride ministerski dopis 4. februarja 1867. l., s kterim se je deželnim zborom oznanil cesarski sklep, da ne bode „nenavadnega“ državnega zbora, in sklical se je „ustavni“ državni zbor.

Oprostite mi, gospôda moja, da odkrito, svobodno in brez ovinkov govorim, kakor mislim, ter prosim, da moje besede premislite, ker sodim o vas, da vi gotovo hočete spoštovati to, o čemur je kdo trdno preverjen, in kar se edino ujemlje z njegovim razumom.

Če ste vi na družem stajališču, vendar spoštujte tudi nasprotno mnénje, ako hočete, da se bode vaše spoštovalo.

Zdaj morem povedati, da ni več nobenega ustavnega državnega zbora (na levici: oho!); povedati moram, da ne znam nobenega ustavnega državnega zbora, kateri bi bil poklican ustavo prenaréjat, ogersko spravo ustanávljat ali potrjávat.

Širji državni zbor se ni bil nikoli še zbral; širji državni zbor je zbor vseh kraljestev in dežel tostran in ónostran Litave. Tako je po februarskega patenta besedah.

Oži državni zbor nima pravice, da bi prenaréjal ustavo ali ustanávljal spravo z Ogri.

Nemogoče se mi je torej poprijeti misli, da je ta državni zbor ustaven in vpravičen za te reči, zaradi kterih se je sklical.

Če se mi odgovori: „kakor je Benečija odpadla, pa se vendar ne spremeni zaradi tega družih dežel ustavnost in pravica do ustavnosti februarskega patenta, enako je tudi, če ogerska dežela po kacem činu stopi iz občnega državnega zbora, ter se jej odloči kako drugo posebno mesto, ker zaradi tega se nam ostalim nič ne premeni, in državni zbor ostaja vendar ustaven, tudi če se Ogerska več ne šteje med dežele;“ — ako

se mi kaj takega odgovori, jaz, moja gospôda, ne morem pritegniti, da je to vse enako. Pri Benečii je bila vnénja sila, kar se dostaja Ogerske, imajo samo kraljestva in dežele osnovati in ugotoviti spravo.

Sicer naj se mi dovoli, da zopet obudim spomin, da so na teh klopéh nekdanj sedeli erdeljski poslanci, ktere smo radostno sprejeli, ker smo se veselili njihovega dohoda, a danes jih ni tukaj, in to je tudi vsaj eden vzrok mojim poprejšnjim besedam.

Ne morem torej dotične glavne misli v adresi imenovati take, kakoršna bi morala biti, da bi se jaz ž njo ujemal.

Niti ne morem odobravati, da je vlada s kratka preskočila čez nenavadni državni zbor, kateri je bil sklican s patentom, danim 2. januarja letos, predno so o tej stvari mogla svojo misel povedati kraljestva in dežele, ktere imajo pravico govoriti. Da, izreči moram, da sedanja vlada, zagovarja in opravičuje državnega zbora razvitek in ustavnost, seza še po večih izmišljentinah, nego se je to godilo pod Schmerlingovim ministerstvom, pod katerim se je državni zbor razglašal, zdaj da je širji, zdaj da je oži, kakor je bilo treba in po vseči.

Kdo vam je porok, moja gospôda, da sedanja vlada — kajti tudi Schmerlingovo ministerstvo je dolgo živelo v ljubeznjivem parlamentarnem zakonu z večino — kdo vam je porok, da današnja vlada, ki se je nekaj naučila od Schmerlingove vlade, če jej ne boste pokorni v vseh rečéh, ali če morda v važnih, glavnih, recimo vladarskih (kabinetnih) vprašanjih ne boste njene misli, vam ne poreče, kakor je minister Schmerling pri razpravi o banknej akti rekel: „i, gospôda moja, kaj hočete? Saj niste širji državni zbor, saj niste ustavni.“

Pa ko bi njegovej ekscelenciji gospodu ministru baronu Beustu prišlo na misel, da bi vas pokapljal z nekterimi kapljicami iz mnogoizkušene stekleničke parlamentarnega hudičevega olja (razjedne vode), potem se vam utegne zgoditi, kar se je zgodilo českemu, moravskemu, kranjskemu in hrvatskemu deželnemu zboru. Ali vendar — to se je morda zgodilo iz družih vzrokov; morda se je nam Slovanom hotela pokazati ljubezen; morda se je nam hotelo razjasniti, da smo v Avstrii razsodilna ali vsaj sodelavna moč?

Prosim, gospôda moja, da vam to ostane pred očmi, kajti mogoče je, da nam utegne zarad sprave z ogersko deželo na vrsto priti vprašanje, pri katerem mi, svojih koristi braneč, ne bi mogli odobriti, kar morda bi namerjavala vlada, in potem bi vlada nam utegnila reči, kakor je dejalo Schmerlingovo ministerstvo, o katerem se tudi ni bilo poprej nadejati tacih besed.

A taka nevarnost more samo tedaj nastopiti, kader se kréne s pota resnične pravice, resnične ustavnosti, ter ako se trdi, da je to ustavno, kar ustavno ni; ako se poprimejo izmišljotine, da bi se dosegel kak poseben namen, kateri bodi si, da ima tem krajšo veljavnost.

To se veže z mojim drugim ugovorom proti adresi.

Ta moj ugovor namreč meri na tiste, katerim je žal, da je bil s septemberskim manifestom ustavljen februarški patent, ker, kakor pravijo, za tega del ni bilo mogoče v red spraviti tistih reči, ktere zadevajo vso Avstrijo, niti z ogerske krone deželami poravnati novčnih in narodno-gospodarskih vprašanj; s kratka, da je to, ker je bil februarški patent ustavljen, krivo zamude, morda celó krivo hudih zadreg, v katerih smo zdaj; da je morda tudi krivo strašnih dogodeb 1866. leta na severji (v sredini: gotovo!) in da je krivo zdanje občne splašenosti. (Na levici in v sredini: gotovo!)

Oprostite, gospôda moja! O tem hočem precej odgovoriti. Jaz povsem ne hvalim Belkredijevega mini-

sterstva, nego samo zagovarjam načela, o katerih je tako rekoč trdilo, da se jih misli držati, in katerih se je moralo držati, ker so bile okolnosti take. Ta načela so državopravnih moči priznavanje, národna ravnopravnost, vradniške vlade (birokracije) zmanjšava in državne blaženosti utrditev. (Na desnici: dobro! dobro!) Ali je Belkredijevo ministerstvo ta namen več ali manj doseglo ali ne, o tem naj sodi zgodovina; toda načela so bila prava. (Na desnici: dobro!) Torej pravim, da ta načela niso kriva nobene teh reči, ktere vi podtičete Belkredijevemu ministerstvu.

Rekel sem, da nimam posebnega vzroka, da bi hvalil Belkredijevo ministerstvo, kajti baš v tistej deželi, ktera je mene semkaj poslala, godilo se je vse, kar je protivno tem načelom, ktera mi priznavamo. Težko smo poprej kdaj imeli tako vradniško vlado, kakor pod tem ministerstvom; narodna reč si ni prišla nič na dobiček, tudi samoupravnost (avtonomija) se ni nič okoristilo; vradniška vlada je vse tako dušila, kakor poprej; pa vendar priznavamo ta načela, ter nihče mi ne more dokazati, da je Belkredijevo ministerstvo kaj krivo teh reči, kar sem jih imenoval, in precej vam hočem povedati nekega družega, ki je kriv vsega tega.

Če je bil februarški patent ustavljen, moja gospôda, to ni bilo krivo, da nismo mogli zborovati o stvaréh, ktere se dostajajo vse Avstrije, da nismo z ogersko deželo mogli poravnati novčnih in národno-gospodarskih reči; kajti baš po ustavljenem februarškem patentu je bil nastopil začetek sprave z Oggersko (na desnici živa pohvala, na levici posmehovanje); to je bila prva stopinja, na katero smo morali stopiti, ako smo hoteli iskati sprave z Ogri.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gradca. Gosp. dr. Tancer, dobroznani tukajšnji zdravnik za zobé in učitelj tega znanstva, vrnil se je zopet domú iz Pariza in Londona, kamor se je bil podal, da izvé kako novo iznajdbo francozkih in angleških zdravnikov za zobé in, ako je dobra, jo tudi privzame svojemu delovanju.

Iz Haloz. — 23. vel. travna je bila v ptujski narodni čitalnici velika skupščina; gosp. P. prevzemši meseca grudna lanskega leta ravnateljstvo po pokojnem g. Čučku, poročeval je o delovanji in stanji čitalničinem, g. blagajnik P. o novčnih rečéh, oba prav jasno in točno. Iz obeh sporočil se razvidi, da je čitalnica stoječa na krepkih nogah znatno napredovala; ima namreč lepo urejeno stalno gledišče, kjer se večkrat naslaja s primernimi igrami čitalništvo; umetno ubran glasovir; olikano pevstvo, za kar ide zasluga in javna zahvalnost g. Frku, pevskemu vodji, pa tudi vsem marljivo se vadečim pevcem. Slava vrlim pevcem ptujske čitalnice! tudi glediščine igralce imamo hvale vredne, kateri svoje naloge točno in okusno dovršujejo. Jedno še pogrešamo, in to je: društveni pogovor narodni primeren lepoti slovenskega jezika, zlasti skladnji, čemur bi lahko na pomoč prišel poduk in skrbna vaja. — Posebne vrednosti se mi zdi predlog, sprejet od velike skupščine, da naj ptujska čitalnica napravi prihodnjo jesen, to je, o učilniških počitnicah, veliko besedo pokojnemu g. Antonu Krempelj-nu, bivšemu župniku pri Mali nedelji, slovenskemu pisatelju in zgodovinarju, umršemu 1844. leta. On je nam slovenskim Šircem v domačem jeziku razve mnogo drugih knjig spisal: „Dogodivščine štajarske zemlje“ s posebnim pogledom na Slovence. V Gradcu 1845. Nemila osoda mu ni dovolila preživeti natisnje-

nega dela, katero rad prebira vsak vrli sin slovenske matere. Vsak omikan narod čisla, če prej ne, gotovo po smrti svoje pisatelje, posebno pa zgodovinarje, kateri budijo narodno zavest, razkrivajo in razgrebajo zgodbe davnih sprednikov, kažejo slavna in junaška dela na posnem, črna in napačna na ogib, in tako pripravljajo boljšo bodočnost potomcem. Kdo ne vé, kaj je bil Karamzin za veliko slovansko Rusko, Schlosser za Nemško, kaj je še živeči Palacky za Česko itd. Takih mož imena se kujejo v zvezde, narod je čisla po pravici kakor svoje polbogove. Isto dolžnost imamo mi Slovenci, da vredno in dično poslavimo svojega prvega slovenskega zgodovinarja, in sicer na Ptuj in v okolici, kjer je živel in deloval. To slavno nalogo hoče izvršno zvršiti ptujska čitalnica. — Namenjeno je natanki popis njegovega življenja na svetlo dati, da bomo imeli zvesto sliko toliko slavnega narodnjaka in učenjaka. Da se pa more napisati popoln životopis, treba je pozvedeti vse njegovo delovanje, vse spise, sestavke, rokopise, njegove razmere v pastirstvu; obračamo se tedaj na vse njegove prijatelje in znance še živeče, naj nam račijo dobrotljivo naznaniti vse potenosti ozir na njega imajoče, in sicer kolikor najbrže; posebno prijazno se priporočamo gg. dr. Muršecu in dr. Razlagu, da nam razkrijeta, kje so raztepeni razni njegovi sestavki učenega zadržaja. Vsa pisma tičoča se Krempelj-na blagovolijo se pošiljati pod naslovom: Raičev Božidar, kaplan pri sv. Barbari v Halozah. P. p. Zavrč.

Iz Haloz 7. junija. Misel rodi misel. Velika skupčina ptujske narodne čitalnice je sklenila bodoče učilniške počitnice napraviti veliko besedo na slavo in blagi spomin g. Krempeljnu, slovenskemu pisatelju in zgodovinarju, kar je gotovo najpriličnejše v Ptuj, kjer je največ pisateljeval in dokončal kratki tečaj pozemeljskih dni. Za kmečkega Slovenca se take svetečnosti najbolje prilegajo ob nedeljah in praznikih po dovršeni redni božji službi, kajti drugi dnevi ovirajo v domačih opravilih. Oziraje se na to kanimo pri Mali nedelji 1. kimovca g. K. poslaviti s primerno besedo, da se je leže udeležijo Murški poljanci, Dolanci in Goričanje, katerih množina še ima njegovo ime v častnem spominu. Ta pomisel je gnala g. St. in mene, da se sporazumiva s prijaznim g. župnikom, ter razgledava torišče, kjer bode se vršil prvi del kanjene slovesnosti. Stopivša na pokojišče sva brže bolje hotela videti gomilo, pod katero počivajo ostanki pozemeljske lupine blagega in plodnega pisatelja in buditelja naše narodnosti v oni dobi, o kateri še je skoro neznana bila narodna zavednost; toda ni bilo opaziti nikakega veličastnega znamenja primerne glavnine delom vrlega narodnjaka in zaslužnega učenjaka. G. župnik videvši naju radovednost reče: gledita, ondi pred velikim razpelom tri spomenike na grobovih treh duhovnikov; uganita, kateri je Krempeljnov? G. St. hitro pogodi rekši: srednji, ki je najmanjši. Res, taka je, tolikih zaslug duhovniku in pisalcu ni se našla dobrotljiva roka, ktera bi dostojni spomenik postavila na njegovo gomilo: le trije kmetovje, in sicer Stranjšak Juri, Hraševac in Kreft J. uvaživši in razumivši njegove velikanske zasluge za slovenski narod, kar priča tudi napis, usmilili so se učenega zgodovinarja, da se prehitro s spomina ne zbrise njegovo dično ime. Hočemo li počastiti ga z dostojno besedo, treba je, da mu Slovenci postavijo spomenik, konči najlepši na istem pokojišču, vsaj je bil onda za slovensko Štirsko najslavnejši pisatelj, nikogar ne iznemši, najglobše segajoči v narodno življenje in zgodbe, zato pa so razve mnogo drugih knjig najbolje se prikupile narodu njegove „Dogodivščine“ odprvše slavno in tožno minolost, da se zrkalimo za srečnejšo bodočnost. To je nagnilo ustano-

vivši se odbor na hitrem skupiti radovoljna darila za častni nagrobni kamen, in se uljudno obrača z iskreno prošnjo k vsem njegovim spoštovalcem, bralcem njegovih spisov, in vsem poštenim slovenskim narodnjakom, zlasti štirskim, naj račijo še ta mesec (da se more z začetkom malega srpna začeti delo) dobrovoljno poslati primerna darilca dotičnemu odboru, pod naslovom: Stranjšak Martin, župnik itd na Zavrči. Pošta: Ptuj-Zavrč. Osvetlajmo si lice pred narodom in svetom, ter popravimo zanemarjenost 23letno; pokažimo se hvaležni trudu in skrbi marljivega dušnega očeta. Vsak omikan narod visoko čisla, vsaj v zvezde kuje svoje zgodovinarje, tudi mi ne smemo in ne moremo zaostati, dokler kri ni voda, dokler srce ni kamen.

Kakor iskra sprožena iz molnjila prišla se je in segrela to pomisel poštena narodna srca, ter prijazna naklonila na tvarni delež. Dokaz temu je, da se je v dveh dneh nabralo na ta namen 105 gl. in sicer darovali so: g. Stranjšak Martin završki župnik 10 gl.; dr. Klemenčič Anton, župnik ljutomerski 10 gl.; Kramberger Lovro, književni župnik 10 gl.; Trampuš Janez, kaplan završki 10 gld.; Raičev Božidar 10 gld.; Stiper J., križevski kaplan 7 gld.; dr. Razlag 6 gld.; dr. Muršec 5 gld.; dr. Ploj, odvetnik v Ljutomeru 5 gld.; dr. Vukotinović-Farkaš, vrčnik v Ljutomeru 5 gld.; Juri Vovk, ormoški župnik 5 gld.; Lovrenčič F., malonedeljski župnik 5 gld.; Meško J., lovrenški župnik 5 gl.; Trunk Blaže, lovr. kaplan 5 gld.; Antolič J., ljutom. kaplan 3 gld.; Vojsk J., ljutom. kaplan 2 gld.; Suhač A., maloned. kaplan 2 gld. — Slava Krempeljnu, Bog blagoslovi naše početje. — Krasnoslovnim pisateljem naznanjamo, da se s tem razpisujete dve darili za kratki glediščini igri, kateri boste se igrali o Krempeljnovi besedi pri Mali nedelji in v Ptuj. Najboljši se prisodi 50 gld., drugi 30 gld. Tvarina se posnemi iz slovenske zgodovine: Samo; doba Cirila in Metoda; Prisega korškega vojvode na kamenem prestolu pod Karnutogradom itd., ali pa iz narodnega življenja. Rok je do 28. malega srpna. Pisateljevo ime se občinstvu naznani po dovršeni igri pri besedi, in potem darilo podeli. Rokopise prejmlje Raičev Božidar.

Iz Gorice. ** — Zadnji list „Domovine“ je s svojim prvim sestavkom, spisal A. Ž., gotovo vsem tukajšnjim Slovencem jako ustregel. Veliki krščanski nauk za Slovence v Gorici, odkar je bil ta pred več leti — ne vem zakaj? — iz cerkve sv. Ignacija pregnan in nikjer več v mestu nadomesten, se zelo zelo pogreša. Res je, da je kak kaplan te cerkve pri piložnosti, ko so se majhni otroci pri stranskem altarju podučevali, tudi kaj pridjal za odrasčene; al vse to je le krpanje, s katerim se ne zadostuje ne velikim ne majhnim; veliki krščanski nauk se vendar vedno pogreša. Zlasti se pa pogreša letos prav živo, ko se je to opravilo, ker slovenskega kaplana ni, izročilo bogoslovcu, ki niti ni Lah niti Slovenec, čeravno Goričan, in se je slovenščine še premalo naučil. In vendar imamo bogoslovce, rojene Slovence, ki so v slovenskem jeziku dobro izurjeni; kako, da se enemu teh ni izročilo to opravilstvo? Sicer, kar je, to je; al upati smemo, da bo z naprej bolje in da dobimo veliki krščanski nauk v slovenskem jeziku, ki nam je čedalje bolj potreben. Otroci, mladenci, dekleta, ne še zadosti podučeni, pridejo iz dežele v mesto, v službo ali rokodelstvo. Kmalu pozabivši še to, česar so se naučili od svojih domačih pastirjev, nimajo več priložnosti se dalje učiti verskih nauk, ki so in morajo biti podlaga vsacemu vernemu kristijanu. Ali morda nevednost v krščanskem nauku komu koristi? Videant consules!

Iz Trnovega na Notranjskem 3. junija. J. U. (Pritožba.) Večkrat sem že prejel vina iz Dolenskega

po železnici od Vidma do Št. Petra, pa nekdo brez dovoljenja pokuša na železnici moje vino. Posebno je trikrat po vrsti hudo pušal sodom. Enkrat je bilo med vago videmsko in št. petersko navskriž 43 liber pri enem sodu, o drugo 7 liber in o tretje 23 liber. Vprašam v imenu svojem in drugih: ali ne gré skrb železniškemu oskrbníštvu, da varuje škode tega, kateri ji drago vožnino plača? ali nima moči take nepoklicane pijavke spoditi, in drugim poštenim ljudem k kruhu pripomoči. Kdo bo železnici še rad kaj takega zaupal, kar posušenemu grlu kakega železniškega delavca diši?

Iz Kostelja 5. rožnika. ... r. — Dolgo že niste, drage „Novice“ od tod prinesle nobenega dopisa; mislil bi kdo, da se tukaj nihče za vas ne zmeni. A temu ni tako. Pred dvema letoma so „Novice“ dohajale samo v farovž in šolo, zdaj pa se jim odpirajo tudi že kmečka vrata. Gotovo bi še več iztisov dohajalo sem, ko bi le denarja tako po malo ne bilo. Kosteljci se že dobro zavedamo narodnosti svoje; pokazali smo to tudi pri zadnjih volitvah. — Kakor večkrat od Gorencev čujemo, da zapuščajo domovino svojo, ter grejo v daljno Ameriko iskati boljšega stana, tako so pričeli tudi Kosteljci delati. Letos se je izselilo več družin, pa ne v Ameriko, ampak na Hrvaško, prav tje, kjer so ubili glasovitega Udmaniča. Čuje se pa, da so jo reveži slabo zadeli. Zamenili so slabo za še slabše. Res, da tukaj so zemljišča majhina in slaba, pa pridne roke vendar le dobé živeža, in tudi novcev bi nam ne pomanjkovalo toliko, ako bi bili bolj složni. Tù je še zmiraj zemlje, ki ni dovelj obdelana, prostora dosti za sadno drevje in murbe; le saditi bi bilo treba. Prehodil sem že veliko svetá, pa da bi tako malo sadnega drevja imeli ko tukaj, sem le malo kje našel. Kmetje bi sicer radi imeli drevje, ko bi hotlo samo prirasti, redili bi tudi sviloprejk, ko bi imeli s čim, ampak do tega priti se zdi nekterim nemogoče. Na jesen, kmalu o malem Šmarnu, se pobere vse, kar je možkega kaj vrednega ali na nemško ali na magjarsko po trgovini; domá ostanejo le ženske. Ker pridejo domú o veliki noči, tedaj móž ravno ta čas, ko se drevje sadi in žlahni, ni domá, in to gré leto za letom. Zatoraj rečem: ako je kje potrebna občinska drevesnica, tukaj je gotovo. Tudi c. kr. okrajna gosposka spozná potrebo te naprave, in je menda že dvakrat občina županu naročila, da naj se napravi pri šoli v Banjaloki in pri Fari; pa do zdaj brez uspeha. Čuditi se moramo možu, ki se imenuje oče občine, da mu je tako malo njeni blagor pri srcu. Ko bi napravili drevesnico, saj prostora ne manjka, vem, da bi se učitelja v Banjaloki in pri Fari z veseljem lotila dela in podučevala tudi mladino. Saj prifarski učitelj L. Abram je že tako, da-si tudi nima ne pedna zemlje lastne, izredil več tisuč sadnih in murbovih dreves, pri posameznih kmetih, vse iz dobre volje. Toraj začnimo delati, dokler imamo moža za to stvar dobrovoljnega in sposobnega. — Naj omenim še to, da se učiteljema, ki spadata v kosteljsko občino, slaba godí, ker ne dobivata zaslužene plače redno, kakor je županu zapovedano. Kdor dela, naj tudi jé, pravi sv. pismo; kaj le revni učitelj bi moral delati, pa — glad trpeti? V nebó vpijoča krivica je to! — Letina dobro kaže, le dežja je premalo. Po hribih je mraz nekoliko škodoval, posebno pri slivah.

Iz Planine nad Semičem 2. junija. Kl. F. — Z veseljem naznanjam „Novicam“, da se bogate letine v vseh pridelkih nadjati moremo, ako nam mili Bog srečno pospraviti dovoli, kar na polji, v nogradih in vrtil sedaj tako lepo stoji. 25. maja je sicer neusmiljena slana tam pa tam fižol in krompir popalila; posebno v Koprivniku in Črmošnicah, pa k sreči ni preveč široko segla. Tudi se je enkrat tukaj že toča

vsula, al hvala Bogú, le po takih krajih, kjer ni mógla dosti škode napraviti.

Iz Paradišča poleg Ljubljane 8. rožnika. — Ni dolgo, kar so „Novice“ nam naznanile pismo, ktero je bivši c. k. deželni poglavar razposlal uradnijam, da naj rabijo domači slovenski jezik, kadar imajo opravilo s slovenskim ljudstvom. Ne vem tedaj, kako je to, da ko sem 6. dne t. m. slavni c. k. depozitni uradni v Ljubljani pobotnico v slovenskem jeziku podati hotel, je dotični gospod ni hotel sprejeti? Ko bi bila napak narejena, se ve, da bi bil prav imel, ako bi je ne bil sprejel. Al pobotnica je bila prav narejena, pa gospod je še bral ni, ampak mi jo brž nazaj dá, ko bere napis „pobotnica.“ Nam kmetom se krivica godí, ako naš jezik, ki ga umemo, ne veljá v kancelijah, in s to pobotnico sem še to škodo imel, da je bil denar za štempeljsko marko zavržen, ker pobotnica potem ni bila za nič. Toliko bolj čudno pa se mi še to zdi, dase ne sprejemajo taka pisma, s kterimi gospodje sami nimajo nobenega opravila! Pobotnica je že v domačem jeziku narejena, in, ako je prav narejena, je je samo sprejeti treba, pa družega nič.

Matija Illovar, prost kmet.

Iz Ljubljane. (Prihod Hrvatov.) Želja, dolgo dolgo gojena v srcu vsacega rodoljuba, spolnila se na binokostno nedeljo dopoldne. S poštnim vlakom blizo poli dveh pripeljalo se je okoli 400 dragih nam gostov iz mnogih krajev Hrvaškega, med njimi mnogo krasnega spola in pevsko društvo „Kolo.“ Že dobro uro pred dohodom zbiral se je toliko svetá v kolodvoru in zunaj njega, da se je vse trlo. Ako so tudi nekteri prišli le iz zgolj radovednosti gledat nenavadno slovesnost, prišla je velika množica (in to smo šteli na tisoče), ki je s srčnim čutjem prišla pozdravljat mile nam goste. Ko dospé vozovlak na kolodvor, doníjo jim živili-klici od vseh strani; „Sokol“ v lični svoji opravi s zastavo in tudi pevsko društvo čitalnično s svojo zastavo, pozdravlja odlične goste, ki jih je spremljalo društvo „Kolo“ tudi s svojo zastavo. Povekšal pa je sprejem ta še posebno krasni venec rodoljubnih gospodičin naših. Ko se prvi entuzijazem vleže in se nekoliko vredi skupščina, jih s srčnimi besedami pozdravlja dr. J. Bleiweis, in željo izrekuje, da bi jim saj nekoliko mógli povrniti dolg nepozabljivih dní lanskega novembra meseca, ko so nas Slovence tako sijajno sprejeli v Zagrebu. Načelnik slavnostnega „Kola“ prečastni gospod Krešić prisrčno odzdravlja pozdrav. Potem zapojó gospodje pevci čitalnični „Domovino;“ po odpeti tej pesmi pa stopi rodoljubna gospodičina Ema Tomanova pred zastavo „Kolo“ in po navdušenem govoru pripne zastavi venec, na čegar trobojnih trakovih se je lesketal napis: „Slovenke slavnemu društvu „Kolo“ v spomin 9. junija 1867.“ Ginjenega srca za ta predragi dar se ljubeznivi govornici zahvaluje gosp. Krešić, končavši s klicem „živile Slovenke.“ Po vsem tem g. pevci družbe „Kolo“, čitalnice in „Sokola“ zapojó „Naprej zastava Slave“ in s živili-klici se množica tisočerna podá na pot v mesto, pred njo pa v sestriski zvezi vse tri zastave. Pri izhodu iz kolodvorne ceste pozdravlja mile nam brate z narodnimi barvami okinčani slavolok, na katerem se je bralo: „Dobro došli!“ Če tudi je ljudstva bilo brez števila in vozov brez konca in kraja, se je vendar vse vršilo v najlepšem redu. — Ob 3½ ure je bil skupni obed na vrtu kazinim, kjer so zdravice in pesmi povikševale občno radost. Iz Križevcev je došel telegram. Stola-ravnatelj po lepem hrvaškem običaji bili so rodoljubni gospodje ravnatelj Torbar, senator Tuškan, dr. Zarnik in prof. Mandelc. Zdravica biškupu Strossmayer-u napita se mu je telegrafila v Pariz; drugo jutro je došel od prevzvišenega gospoda srčen pozdrav v Ljubljano nazaj.

Med obedom se je dr. Costova knjižica „Postojnska jama“ poklonila gostom; oni pa so v spomin 9. lipnja 1867 nam dali miločutno pesmico „Pozdrav braći Slovincem.“ — Po obedu šla je družba vsa in še mnogih drugih gospodov in gospá na sprehod, da smo jim pokazali našo najkrasnejšo okolico, čez Rožnik na Drenikov vrh, kjer so možnarji pokali, da so že od dalječ pozdravljali prihod bratov naših. Razgled tū na gorensko, notranjsko in dolensko stran zanimival je očitno naše goste, in le težko so se ločili od te krasne panorame, da smo še ob pravem času prišli na Vodnikov rojstni dom v Šiško. Tū zopet jih je s živahnimi živili-klici sprejela množica našega prostega naroda; gosp. župan vitez A. Gariboldi jih s srčnim govorom pozdravlja, na mizi na vrtu pa so bili hlebi in sol za goste pripravljeni in sodček domačega vina je dajal povod napitnicam. Ko se je noč vlegla čez hribe in doline, smo se vrnili v mesto, kjer je na krasno okinčanem dvorišču čitalnice bilo počivališče popoldanskega radostnega potovanja. Tū je bilo zopet toliko svetá, da marsikdo ni dobil prostora, da bi se bil vsedel. Vojaška godba je svirala lepe narodne melodije, „Kolo“ je pel krasne pesmi (med pevci njegovimi smo še posebno občudovali izvrstnega tenora, kteremu ni kmalu para) in tako so med prijaznimi pogovori, ki jih ima brat z bratom, prijatelj s prijateljem, pretekle ure tako hitro, da že je petelin jutranjo pesem pel, ko se je vesela družba ločila od tega mesta, da je šla počivat in se okrepčat za pot drugi dan v Postojno. Vreme ta dan in drugi dan bilo je tako lepo, da so nebesa sama kazala, da so mila bratinskemu shodu. Drugo jutro ob 8. uri smo se poslovili na železnici od ljubljenskih gostov, mnogo število Ljubljančanov in Ljubljančank pa jih je še spremilo v postojnsko jama. Sè zlatimi pismenkami ostane ta dan zapisan v dnevniku povestnice jugoslavenske!

Iz Postojne 10. junija. Kakor je občno znano, obhaja se vsako leto v naši veliki jami ali špilji svečanost na binkoštni ponedeljek. Lani zarad vojske svečanosti ni bilo in žalostni smo gledali jamne duri zaprte. Kdo bi takrat si nadjal bil, da čez leto se nam žalost bo spremenila v tako veliko, tako srčno veselje, kakoršnega so danes polna naša prsa. Zavidljivi smo včeraj pogovarjali se od vas Ljubljančanov, ki ste častitljivo in radostno smeli sprejemati veliko število predragih bratov iz Zagreba, Karlovca, Siska, Granice in drugih krajev sosedne nam dežele hrvaške, — danes pak, o srečni dan! so došli ljubljenski bratje tudi simo k nam, pozdravljat nas, in ogledovat podzemeljske naše krasote. Se vé, da je množica Postojncev in družih Notranjcev, prevesela prihoda bratov iz vzhoda, drla k železnici, jih vredno sprejet. Željno pričakovani vlak dospè, — godba postojnska v jugoslovanski narodni obleki udari in zadrži domačo potnico, zasvetijo se zastave hrvaške in naše vse v jasnih barvah slovanskih, združijo se, — z vozov pa stopijo gospodje in gospé, ktere izmed trume tujih gostov pripeljanih iz Trsta, hipoma spoznamo za predrage nam brate Hrvate. Misliti si znate, s kako srčnimi stoterimi živili-klici smo se pozdravljali in odzdravljali, glavarstvo soseske postojnske pa, združeno z mnogimi župani bližnjih krajev, je spodobno s kratkim toda iskrenim govorom pozdravilo kolovodja, častitlivega gospoda Krešića, ki je besede bratovsko sprejel v imenu vseh bratov in ravno tako iskreno odgovoril. Poljubili smo se potem ko pravi bratje, in o veselem petju izvrstnih pevcev Kolašev in vrlih Razdrcev smo pod milim nebom pričakovali Sokolcev in drugih ljubih rojakov iz Ljubljane. Ko so še ti pristopili družini naši in svojo svetlo zastavo prinesli v vrsto prejšnjih, smo se z godbo na čelu v močnem krdelu podali v trg postojnski. Onda so si naši popotniki nekoliko odpočili, Kolaši pak

in Sokolci v družbi družih domorodcev so počastili s pohodom spoštovanega našega župana gospoda Lavrenčiča, pri katerem so tudi obedovali. Med obedovanjem v veselem zboru dičnih bratov so se čule iskrene in srčne zdravice, potem, se vé da, tudi milo petje. Trikrat strelí možnar, — in hajd v jama (špiljo). Ne bom dosti grešil, ako rečem, da je bilo ta dan 3000 ljudi v postojnski jami, med njimi 500 naših bratov jugoslovanskih. Drago nam je bilo od njih, prišedših potem iz špilje, slišati, da so se izvrstno radovali nad tukajšnjimi naravnimi lepotijami, a najslajša nam je bila pa beseda, da hočejo nam kot slovanskim bratom vedno ohraniti simpatije, ktere so jih pripeljala do nas. Naj sprejmejo ljubeznjivi sorodnjaki tudi naše iskreno zagotovilo, da iz spominice Postojncev srečni dan 10. junija 1867 nikdar ne bo izginil.

— Deželni odbor je v eni poslednjih sej sklenil, da redoma vsak petek ima sejo. V eni preteklih sej je, gledé na to, da se po novi osnovi občin (srenj) jim čedalje večja opravila izročujejo, deželni zbor sklenil, da predloži prihodnjemu deželnemu zboru načrt za osnovo okrajnih občin (Bezirksgemeinden), v kterih naj bi več občin imelo svoj skupni zástop v taci zadevah, ktere presegajo moč posamesnih manjših občin in jim nakladajo preveč bremena. Take okrajne občine, kakor naši bralci vedó, so tudi po družih deželah, kakor na Štajarskem, Českem itd.

— Po sklepu deželnega zbora je odbor 28. oktobra 1865 c. kr. dež. poglavarstvu naznanil, da ga je volja skrbeti za ustanovljenje zalóga šolskih knjig za ljudske slovensko-nemške šole, ako sl. c. kr. ministerstvo dovoli, da se za vse dežele, kjer se rabi slovenski jezik v ljudskih učilnicah, ustanovi tak zalog v Ljubljani. Gledal je deželni zbor na to, da deželni tak zalog v Pragi, ki ni odvisen od c. k. dunajskega zaloga, dobro izhaja, in da tudi v Ljubljani se je pod rajncim stolnim dekanom in višem nadzornikom kranjskih ljudskih šol gosp. Urb. Jerinom samo za kranjsko deželo dobro izdržal. — Po odpisu c. k. dež. predsedstva pa c. k. ministerstvo za nauk in bogočastje po sklepu od 16. maja t. l. ni dovolilo tega zaloga za vse slovenske šole v Ljubljani, in sicer za to ne, ker pravi, da je preračunilo na tanko, da se tak zalog vzdržati ne more. Stvar ostane tedaj pri starem, da namreč denar za tisek in vezanje teh knjig, ki bi si ga lahko prislužili naši domači tiskarji, bukvozezi in domače papirnice, potuje, kakor dozda v dunajski zalog, ki bode za to sl. ministerstvu gotovo hvaležen.

— C. k. šolski svetovalec gosp. dr. Anton Jarec je prejel vitežki križ Franc-Jozefovega reda.

— Danes popoldne je seja novega mestnega odbora samo v ta namen, da se po §. 42. občinskega zakona voli mestni župan. Odbornik, kteri brez veljavnega vzroka izostane iz te seje, plača do 100 gold. globe in izgubi za prihodnja 3 leta volilno pravico. Za trdno se nadjamo, da mnogozasluženi dosedanji župan gosp. dr. Costa bode zopet izvoljen.

— Pretekli teden je po nemili smrti zgubila domovina naša možá, ktere bode težko pogrešala: umrl je namreč 5. dne t. m. gosp. Andrej Fleišman po kratki možganini bolezni v 62. letu svoje starosti. Vrlega možaka spoštovala ni samo dežela naša, temuč tudi zunaj nje je po botaniškem njegovem delovanju slovelo njegovo ime, kteremu na čast se zovejo nektare rastline, ki — bojo zaslugam njegovim za rastlinoznanstvo na veke ohranile spomin na svetu. Spisal je leta 1844. tudi knjižico „Uebersicht der Flora Krains“, ktero je izdala družba kmetijska in ktera popisuje rastline, ki se nahajajo na Kranjskem. Al še večje — bi rekli — so njegove zasluge o nauku iz rastlinoznanstva, sadje-

in murvoreje, v katerem skozi mnogo let šteje toliko učencev, da ga morebiti ni kotiča na Kranjskem, kjer bi mu ne živel kak hvaležen učenec — in za vse to, kakor da bi bil bogato plačan, se je domoljubni mož, če tudi ni imel nikakoršnega premoženja, trudil in delal za celó malo plačilce ali celó brez plačila. Vse to dela nam Andreja Fleišman-a nepozabljivega, in skoro bi rekli, nenadomestljivega. Do zadnje ure nevtrudljiv si je ravno v neumornem delovanju svojem nakopal bolečin na glavo s tem, da se so mu cele vroče dni ho-dečemu pa solncu iz vrta v vrt vneli možgani, kateri ni bilo pomoči. Bodi mu zemljica lahka.

— (Zahvala). Naj srčnejšo hvalo vsem našim prijateljem, ki so nam pri sprejetju naših bratov hrvaških tako prijazno na pomoč bili; še posebno pa se zahvalujemo gospej N. za njeno srčno postrežljivost in blago prijaznost. Odbor.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Že v zadnjih „Novicah“ omenjena obravnava o adresi se je pričela 3. t. m. v obeh zbornicah. Govorilo jih je v gospôski zbornici 8. Prvi med tem je bil bivši minister kupčijstva grof Wickenburg. Ozira se v svojem govoru na nesrečo lanskega leta, napada politiko Belkredija, omenuje sedanji stan Avstrije in želi, da bi se duhovske zadeve okoliščinam primerno vredile. Po vsem se lahko reče, da je bil govor preobilen. — Za njim poprime besedo vitez Hasner, kterega imenujejo filozofa razprave. Govor njegov je tudi v resnici po novih filozofičnih sistemah (sostavih) narejen, pa zaradi tega tudi ne ves jasen. On govori zoper razpravo z Ogri, kakor se zdaj podaja. Potem je govoril baron Hock za adresno, in hudo pretresoval denarstvene naredbes tako imenovane dôbe ustavljenja. Za tem kardinal Rauscher govori za adresno. Vladni svetovalec Arndts pravi v svojem govoru zoper adresno, da je zdajni državni zbor le oži, v vseh drugih vprašanjih pa on državni zbor spoznava le za posvetovalni. Baron Lichtenfels obeta zdajnemu ministerstvu podporo, če ravno je centralist. Grof Rechberg, bivši minister vnanjih uprav, je zagovarjal svojo politiko zoper napade grofa Wickenburg-a. Glavni dokaz zagovora je stavil v to, da je on zvezo s Prusom više cenil ko vojsko zato, ker mu je bilo znano, da je Prus močnejši. Zadnji je govoril pl. Schmerling. Pričel je s svarjenjem, da naj se dokončano pri pokoji pustí, karkoli se more. On se spoznava zvestega centralista in pravi med drugim: naša naloga je, našo ustavo z ogersko zložiti. Ta naloga pa ne more obstati v tem, da nepogojno vse prevzamemo, kar so Ogri napravili. Pri Ogrih naj si bo to že dodelano, pri nas še nima zdaj državopravne veljave. Naša dolžnost je, vse natančno preiskati, prevdariti, kaj se more prevzeti oziraje se na korist dežel takraj Litave, glede na moč in edinost države. Dolžni smo to odvreči, kar se ne vjema s temi pogoji; če pa kaj tacega prevzamemo, tako potrdimo stan, od kterega smo že prej prepričani, da ne bo dolgo trpel. Diplomatom se zaklicuje, ne sklepajte trohnelega miru; ne narejajmo mi trohljene razprave. Ne bojim se, da bi se podrla razprava s tem, če mi skrbno preiskujemo predložene reči. Če državni zbor za trdno izreče, le to in družega nič ne more prevzeti, tako se jaz zanašam, da Ogri ne bodo nepogojno odrekli. Ne sme nas motiti v spolnovanju naših dolžnosti to, da se nam je predstavila storjena reč. Ogri so s stanovitnostjo to dosegli, kar imajo. Tudi mi bomo najbolje skrbeli za korist države, če smo v tirjativah stanovitni. Če potem vendar razprave ne bo, tega ne bomo mi krivi. — 5. t. m. je ministerski predsednik baron Beust bral cesarsko po-

ročilo o tem, da bi se udeležila zbornica svečanosti pri kronanji. Sprejame se predsednikov nasvêt, da naj se privoljenje naznani z ostajenjem in da naj se predsedništvu izroči volitev deputacije. Potem se je nadaljevala obravnava o adresi. Ko odgovori grof Wickenburg na govor grofa Rechberga in pl. Schmerlinga prejšnje seje, poprime besedo grof Leon Thun. On, kardinal Schwarzenberg, grof Schönborn, Jožef grof Nostic, Hugo knez Taxis, knez Windischgrätz, grof Harrach, knez Hugo Salm, grof Bouquoy, grof Brandis in Ferdinand knez Lobkovic podajajo popravni adresni nasvet, kterega vkup brati ni mu bilo dovoljeno. Pripuščeno je pa bilo zoper njega govoriti. Za grofom Thun-om govoré še baron Gablenz, baron Wassilko in grof Goluchovski. Zadnji pravi med drugim, da brez ustavljenja ne bi se bila mogla razprava z Ogersko napraviti. Poročnik o adresi grof Anton Auersperg zagovarja postavnost februarskega patenta in ustavnost državnega zbora in govori proti nasvetu, kterega je stavil adresi grof Thun. Za njim poprime besedo ministerstva predsednik baron Beust in razvija o dolgem govoru vladine misli, ktere je večina sprejela z dobro-klici. Potem se začne specialna obravnava. Obveljali niso ne nasveti grofa Goluchovski-a ne grofa Thun-a in osnova adrese je bila sprejeta brez premembe. Ko se je še predsednik pooblastil, da podá adresno Njih Veličanstvu, se končá zadnja seja pred kronanjem. — V zbornici poslancev je govoril prvi proti adresi dr. Toman, kterega govor na drugi strani prinašamo. Za njim je za adresno govoril vitez Tschabuschnigg in za tem zoper adresno Svetec, kterega govor hočemo cel natisniti. Potem je v dolgem govoru zagovarjal dr. pl. Kremer ideje dvalistične adrese. Obširno pa je govoril moravski poslanec Skene proti osnovi adrese, ktero imenuje nedoločno. V nji se ne najde vzrokov, ki pešanje države dokazujejo. Po njega mnenju je to slabost vlade, ktera le zná razdjavati, ne pa zidati. Državi se ne dá, kar potrebuje k obstanku in zato propada. To bi pa mogel državni zbor vendar malu bolj obdelovati, ko se najde v omenjeni osnovi adrese. Vprašanje razprave se nam stavlja tako, ko bi se samo ob sebi že zastopilo. Vsaj se mora le vedno „da“ „da“ reči. On pravi, da pozná le dve poti, po kterih bi se mogle rešiti naše notranje zmešnjave (homatije). Ena je edinost države, druga je čista osebna zveza. On je za prvo in čudi se, kako da se more središče države v kraj postaviti, kteri je v delovanju, inteligenciji, kapitalu, moči in v razvitku meščanstva popolnoma zaostal. Boji se, da bi v državi postal bankerot, ker Ogersko neče državni dolg prevzeti. To zná pa le tistim všeč biti, ki bi radi z malem svoje velike dolgove poplačali. Če pa razprave ne bo, se je v resnici bati notranje vojske in državni zbor bode te kriv, če se ne drži svojih pravic. Skene pravi nadalje, da se ne more podati tako lahko storjeni reči ko osnova adrese, in vpraša, ali mora ljudstva zastopstvo vselej le „da“ reči, če sila oskruni pravico? Skené je ostre solil vladi, pa tudi Nemce je djál na rešeto! Govorilo je še mnogo poslancev za in proti dvalizmu. Govoril je tudi minister Beust na veliko hvalo državnemu zboru. — Poljaki so o posamesnih adresinih stavkih svetovali in zahtevali premembe, ktere so podpirali s Tirolci tudi Slovenci; al nič ni obveljalo. Adresa je bila sprejeta od konca do kraja tako, kakor je bila osnovana po dotičnem odseku. Glasovale so vse stranke za-njo, tedaj tudi Poljaki in naši slovenski poslanci, le profesor Greuter in Jäger, dva Tirolca, sta glasovala proti nji. Rêči moramo, da glasovanje za adresno naših poslancev, ki so po izvrstnih govorih dr. Tomana in Svetca tako krepko branili federalistično, Avstrii edino pravo stališče, je osupnilo *